

การวิเคราะห์ศักยภาพพื้นผิวด้านพาณิชย์กรรม : กรณีศึกษา เมืองหาดใหญ่

นางสาวขวัญฤทัย ทองอินทร์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาภูมิศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2533

ISBN 974-577-980-6

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

016356

T10309020

POTENTIAL SURFACE ANALYSIS FOR THE COMMERCIAL SECTOR :

A CASE STUDY OF HAT YAI MUNICIPALITY

Miss Khuanruthai Thong-in

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

Department of Geography

Graduate School

Chulalongkorn University

1990

ISBN 974-577-980-6

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การวิเคราะห์ศักยภาพพื้นผิวด้านพาณิชย์กรรม: กรณีศึกษา เมือง
หาดใหญ่

โดย

นางสาวขวัญฤทัย ทองอินทร์

ภาควิชา

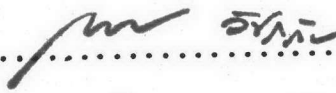
ภูมิศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษา

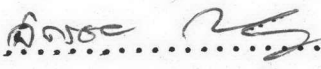
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุรศักดิ์ ศิริไพบุณย์สินธ์

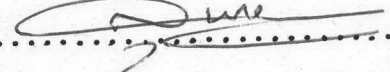

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการ
การศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรากัย)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรชัย พงศ์ประยูร)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุรศักดิ์ ศิริไพบุณย์สินธ์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ม่องศรี จันทาว)

ขวัญฤทัย ทองอินทร์ : การวิเคราะห์ศักยภาพพื้นผิวด้านพาณิชย์กรรม : กรณีศึกษาเมือง
หาดใหญ่ (POTENTIAL SURFACE ANALYSIS FOR THE COMMERCIAL SECTOR : A CASE
STUDY OF HAT YAI MUNICIPALITY) อ.ที่ปรึกษา : ผศ.สุรศักดิ์ ศิริโพบูลย์สินธ์,
134 หน้า, ISBN 974-577-980-6.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้กำหนดให้ เมืองสงขลา-หาดใหญ่
เป็น เมืองหลักและเป็นศูนย์กลางของความเจริญทาง เศรษฐกิจ การท่องเที่ยว และการบริหารของภาคใต้
โดยเฉพาะเมืองหาดใหญ่ จะเป็นศูนย์กลางการคมนาคม ธุรกิจการค้า การบริการ การตลาดและ
อุตสาหกรรมส่งออก ซึ่งคาดว่าจะส่งผลกระทบต่อความเจริญเติบโตทั้งทาง เศรษฐกิจ และสังคมของเมือง
หาดใหญ่เป็นอย่างมาก

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษา การใช้ที่ดินด้านพาณิชย์กรรมของ เมืองหาดใหญ่ด้วยการ
วิเคราะห์ศักยภาพพื้นผิว (Potential Surface Analysis) จากการกำหนดตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการ
พัฒนาพื้นที่ด้านพาณิชย์กรรม ทั้งทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม และมีสมมุติฐานว่า การวิเคราะห์
ศักยภาพพื้นผิวสามารถนำมาใช้วิเคราะห์การใช้ที่ดินด้านพาณิชย์กรรม เพื่อวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดิน
เฉพาะด้านได้ ผลการศึกษาพบว่า

บริเวณที่มีศักยภาพสูงสุดทางด้านพาณิชย์กรรม คือ บริเวณผ่านการค้าใจกลางเมืองหาดใหญ่
ส่วนบริเวณที่มีศักยภาพรองลงมา จะเป็นบริเวณที่อยู่ถัดจากย่านการค้าใจกลางเมืองออกมา และบริเวณ
แนวถนนสายสำคัญตามลำดับ สำหรับบริเวณที่มีศักยภาพต่ำไม่เหมาะสมสำหรับ เขตพาณิชย์กรรมจะเป็นบริเวณ
รอบนอกเขตเทศบาลเมืองหาดใหญ่ และบริเวณที่อยู่ห่างไกลจากศูนย์กลางเมืองหาดใหญ่ เช่น ที่โล่ง
และคลอง นอกจากนี้ยังพบว่า แนวโน้มของการขยายตัวของย่านพาณิชย์กรรมในอนาคต จะขยายตัวไป
บริเวณรอบ ๆ ย่านการค้าใจกลางเมือง และตามแนวถนนสายสำคัญซึ่งเป็นพื้นที่ที่สอดคล้องกับการจำแนก
ศักยภาพพื้นผิวเพื่อการพาณิชย์กรรม และการใช้ที่ดินสำหรับพาณิชย์กรรมของ เมืองหาดใหญ่ในปัจจุบัน

ภาควิชา ภูมิศาสตร์
สาขาวิชา ภูมิศาสตร์
ปีการศึกษา 2532

ลายมือชื่อนิสิต

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

KHUANRUTHAI THONG-IN : POTENTIAL SURFACE ANALYSIS FOR THE COMMERCIAL SECTOR: A CASE STUDY OF HAT YAI MUNICIPALITY. THESIS ADVISOR : ASST.PROF. SURASAK SIRIPAIBOONSIN, 134 PP. ISBN 974-577-980-6

Hat-Yai Municipality was planned to be the growthpole as Economic tourism and administrative centers of the Southern Region by The National Economic and Social Development Board (NESDB). As such as important role, it will also be the centers of communication Commercial Services marketing and export-industry in that region which will effect the Socio-economic growth of Hat-Yai municipality in the future.

The objective of this research is to study commercial land use of Hat-Yai municipality by using Potential Surface Analysis (PSA) Technique.

14 Physical and Socio-Economic variables that will influence the plan for commercial development were analized. It was found that the highest potential for commercial land use was the C.B.D. of that city and the high potential land use for this activity were next to that center and also along the main roads. But for the lowest potential that not suitable for commercial land use were the surrounding suburb and along the low-land or the present canals.

Also it was found that the expansion of commercial land use will be around the C.B.D. and along the main roads that agree with the classification of commercial land use of Hat-Yai by using PSA. Technique and land use in Hat-Yai Municipality at present.

ภาควิชา ภูมิศาสตร์
สาขาวิชา ภูมิศาสตร์
ปีการศึกษา 2532

ลายมือชื่อนิสิต *[Signature]*

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา *[Signature]*

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาพร้อม *[Signature]*

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความอนุเคราะห์ของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุรศักดิ์ ศิริไพบูลย์สินธ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ด้านวิชาการมา โดยตลอด ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรชัย พงศ์ประยูร รองศาสตราจารย์ ห่องศรี จันท้าว รวมทั้งคณาจารย์ภาควิชาภูมิศาสตร์ทุกท่านที่ได้ถ่ายทอดความรู้และ ประสบการณ์แก่ผู้วิจัยตลอดระยะเวลาการศึกษา

ขอขอบคุณ คุณเสาวภา นาคมาศ คุณศิริวุฒิ ดวงแสง คุณศักดิ์ กสิวิทย์ และ เจ้าหน้าที่สำนักงาน เทศบาลเมืองหาดใหญ่ทุกท่าน ที่ให้ความอนุเคราะห์และช่วยเหลือในการ เก็บรวบรวมข้อมูลและ เอกสารที่เป็นพื้นฐานสำคัญในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ รวมทั้งขอขอบคุณ คุณชัยชนะ แสงสว่าง คุณสามารถ ป็อกตั้ง และคุณฉัตรละออ อ่อนละมุล ที่กรุณาให้คำปรึกษา และช่วยเหลือในการประมวลผลคอมพิวเตอร์อย่างดียิ่ง

ขอขอบคุณเพื่อน ๆ โดยเฉพาะ คุณวัลภาภรณ์ เกิดเกตุ คุณปานใจ สุมะตินันท์ คุณจุฑามาศ บุญวงศ์ คุณเอกชัย มานะวิริยะภาพ คุณจุฑามาศ ศิริวงษ์พานิชย์ คุณกรรณิการ์ สองพิมพ์ และคุณเฉลา สีทา ที่ได้ให้คำปรึกษา ช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจด้วยดีมาตลอด

ท้ายที่สุดนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณแม่ ผู้คอยห่วงใยและเป็นกำลังใจในการทำ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนวาระสุดท้ายของชีวิต และกราบขอบพระคุณพ่อ ผู้ให้ความรักและสิ่งดีงามกับ ชีวิตลูก เสมอมา

ขวัญฤทัย ทองอินทร์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญแผนที่.....	ฎ
สารบัญแผนภาพและแผนภูมิ.....	ฏ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	3
สมมติฐานการวิจัย.....	3
ขอบเขตการวิจัย.....	4
ขั้นตอนการวิจัย.....	4
ระเบียบวิธีวิจัย.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
2. แนวความคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการใช้ที่ดินในเมือง.....	8
แนวความคิดเกี่ยวกับการใช้ที่ดินเพื่อการพาณิชย์กรรม.....	16
แนวความคิดเกี่ยวกับการวางแผนการใช้ที่ดิน.....	27
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเทคนิคการวิเคราะห์ศักยภาพพื้นผิว (PSA).....	32

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3. พื้นที่ที่ศึกษา.....	37
ประวัติความเป็นมา.....	37
ที่ตั้งและอาณาเขต.....	39
ลักษณะทางกายภาพ.....	39
1. ลักษณะของพื้นที่.....	39
2. สภาพภูมิอากาศ.....	39
เขตการปกครอง.....	40
ลักษณะทางเศรษฐกิจ.....	45
1. กิจการค้าและบริการ.....	45
2. อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว.....	49
3. อุตสาหกรรม.....	52
4. การคลังของเมืองหาดใหญ่.....	55
ลักษณะทางด้านประชากร.....	58
1. จำนวนและการเปลี่ยนแปลงประชากร.....	58
2. โครงสร้างประชากร.....	60
3. การกระจายตัวของประชากร.....	61
4. อาชีพ.....	61
การคมนาคมขนส่ง.....	64
1. การคมนาคมในเมืองหาดใหญ่.....	64
2. ทางรถไฟ.....	65
3. ทางอากาศ.....	65
4. ทางรถยนต์.....	65
สาธารณูปโภค.....	66
1. ไฟฟ้า.....	66
2. ประปา.....	66

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3. โทรศัพท.....	66
4. การระบายน้ำและบำบัดน้ำเสีย.....	70
สาธารณูปการ.....	72
1. สถานรักษาพยาบาล.....	72
2. ตลาด.....	72
3. ศาสนสถาน.....	72
ลักษณะการใช้ที่ดิน.....	75
4. การวิเคราะห์ศักยภาพพื้นผิวด้านพาณิชยกรรม.....	79
4.1 ขั้นตอนการดำเนินการ.....	80
1. การกำหนดพื้นที่ศึกษา.....	80
2. การกำหนดตัวแปร.....	80
3. การกำหนดดัชนีการวัดค่าตัวแปร การวัดค่าตัวแปร และปรับ ฐานข้อมูลให้อยู่ในมาตรฐานเดียวกัน.....	82
4. การให้ค่าน้ำหนักของตัวแปร.....	90
5. ศักยภาพของพื้นที่สำหรับพาณิชยกรรม เมืองหาดใหญ่.....	93
4.2 ผลการวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ เพื่อการพาณิชยกรรม เมืองหาดใหญ่	96
5. สรุปและข้อเสนอแนะ.....	104
บรรณานุกรม.....	108
ภาคผนวก.....	112
ประวัติผู้วิจัย.....	134

สารบัญญัตราสาร

ตารางที่	หน้า
1. ประเภทของกิจการค้าและบริการใน เมืองหาดใหญ่ พ.ศ. 2531.....	46-47
2. จำนวนและสัดส่วนของสถานประกอบการใน เมืองหาดใหญ่ พ.ศ. 2531 จำแนกตามประเภทของกิจกรรม.....	48
3. ขนาดของการประกอบกิจการค้าและบริการใน เมืองหาดใหญ่ พ.ศ. 2531	48
4. จำนวนห้องพักและจำนวนโรงแรมใน เมืองหาดใหญ่ จำแนกกลุ่มตาม ระดับราคา พ.ศ. 2524-2529.....	50
5. จำนวนนักท่องเที่ยวที่พักใน เมืองหาดใหญ่ จำแนกตามกลุ่มที่พัก พ.ศ. 2524-2529	51
6. สถานประกอบการอุตสาหกรรมและคนทำงานใน เมืองหาดใหญ่ พ.ศ. 2531	53
7. ขนาดของสถานประกอบการอุตสาหกรรมใน เมืองหาดใหญ่ พ.ศ. 2531	54
8. สัดส่วนและอัตราการเพิ่มของรายรับประเภทต่าง ๆ ของเทศบาลเมือง หาดใหญ่ พ.ศ. 2527-2531	57
9. จำนวนประชากร และอัตราการเพิ่มประชากรใน เมืองหาดใหญ่.....	59
10. จำนวนและอัตราส่วนร้อยละของแต่ละอาชีพใน เมืองหาดใหญ่ พ.ศ. 2531	63
11. สถิติประเภทของผู้ใช้บริการและหน่วยจำหน่ายไฟของการไฟฟ้าอำเภอ หาดใหญ่ พ.ศ. 2525-2530	67
12. การใช้ที่ดินใน เขตเทศบาลเมืองหาดใหญ่.....	76
13. ค่าสหสัมพันธ์รวมของตัวแปร 14 ตัวแปร.....	92
14. ค่าน้ำหนักที่คำนวณได้ของแต่ละตัวแปร.....	93
15. ช่วงชั้นการจัดระดับศักยภาพพื้นที่เพื่อการพาณิชย์กรรม เมืองหาดใหญ่.....	96

สารบัญแนบที่

แนบที่		หน้า
1.	ที่ตั้ง เมืองหาดใหญ่.....	42
2.	พื้นที่ลุ่ม.....	43
3.	เขตเทศบาล.....	44
4.	ความหนาแน่นประชากร.....	62
5.	แนวท่อประปาใน เขตเมืองหาดใหญ่.....	68
6.	แนวสายโทรศัพท์ในเมืองหาดใหญ่.....	69
7.	แนวท่อระบายน้ำ.....	71
8.	ที่ตั้งโรงพยาบาล.....	73
9.	ที่ตั้งตลาด.....	74
10.	การใช้ที่ดินเมืองหาดใหญ่ พ.ศ. 2532.....	77
11.	ราคาที่ดินเมืองหาดใหญ่ พ.ศ. 2525-2528.....	78
12.	ระดับศักยภาพพื้นที่เพื่อการพาณิชย์กรรมเมืองหาดใหญ่.....	97
13.	บริเวณที่มีศักยภาพเพื่อการพาณิชย์กรรมเมืองหาดใหญ่.....	98

สารบัญแผนภาพและแผนภูมิ

		หน้า
แผนภาพที่ 1	โครงสร้างการใช้ที่ดินภายในเมือง.....	15
แผนภาพที่ 2	ค่าศักยภาพพื้นที่เพื่อการพาณิชย์กรรมเมืองหาดใหญ่.....	75
แผนภูมิที่ 1	รายรับประเภทต่าง ๆ ของเทศบาลเมืองหาดใหญ่	56
แผนภูมิที่ 2	โครงสร้างประชากรในเมืองหาดใหญ่ พ.ศ. 2531.....	60
แผนภูมิที่ 3	ลักษณะอาชีพของผู้มีงานทำในเมืองหาดใหญ่	61